

จากแดงโม ภัทรธิดา ถึงสิงห์ สควิช แอนิมอล

การเรียนรู้ทางสังคม

ทามกลางบรรยากาศการตื่นตัวทางปัญญา พฤติกรรมหลายๆ อย่างของมนุษย์อาจถูกแปลความด้วยสายตาของบุคคลทั่วไปว่าเป็นข้อบกพร่องของมนุษย์ก็ตามที่ แต่มนุษย์ก็ยังยิ่งใหญ่เสมอที่จะกำหนดเส้นทางเดินของตน แม้ด้วยเหตุผลที่ผิดเพี้ยนกัน

เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม ชาวคราวของนางเอกสาว “แดงโม ภัทรธิดา” ที่มีความขัดแย้งกับนักร้องหนุ่ม “โตโน่ ภาติน” จนทำให้เธอกินยานอนหลับเกินขนาดเพื่อหวังฆ่าตัวตาย แต่โชคดีมีคนใกล้ชิดมาพบและนำส่งโรงพยาบาล จนสามารถรอดพ้นจากความตายมาได้ เป็นชาวที่คนทั้งประเทศให้ความสนใจมาก มาปลายเดือน ชาวคราวฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดตึกสูง 9 ชั้นของ “สิงห์ ประชาธิป” ศิลปินวงสควิช แอนิมอล ดูเสมือนว่าได้รับความสนใจยิ่งกว่า โดยเฉพาะพื้นที่ของการสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์

ความรักและความปรารถนาการครองคู่ครองเรือนเป็นภาวะทางอารมณ์ที่โลกทางธรรมชาติกำหนดในตัวมนุษย์สามัญ ในมิติของความรักที่เป็นภาวะทางอารมณ์นี้ แนนอนมนุษย์สามารถไปถึงจุดที่สัมผัสถึงความสุขที่เต็มที่อยู่เหนือการปรุงแต่งใดๆ ด้วยทางวัตถุและเงื่อนไขทางวัฒนธรรม โดยไม่ควรจะถูกมองว่าเป็นความบกพร่องของมนุษย์ผู้ที่มีความรัก แต่ผู้ที่แสดงออกและตัดสินใจทางความรักอย่างใช้สติปัญญาเพื่อหาความสมดุลให้แก่ชีวิตได้อย่างเหมาะสม จะเป็นคนที่จะมีชีวิตรอดปลอดภัยอย่างไม่เป็นทุกข์ได้ กรณีคุณแดงโม ภัทรธิดา และคุณสิงห์ ศิลปินวงสควิช แอนิมอล ก็ไม่ใช่เรื่องใหม่ของสังคมมนุษย์และสังคมไทย และเขาทั้งสองก็ไม่ควรถูกประณามจากผู้คนที่รับรู้เรื่องราวนี้ว่าอ่อนแอ หรือไม่รักตนเอง ภูษาความรักจนความรักบงกชสติปัญญา

ท่ามกลางปัญหามากมายที่ร่ายล้อมและพันนาการการก้าวเดินไปสู่ความมั่นคงยั่งยืนของประเทศไทย ปัญหาความเปราะบางทางอารมณ์รักที่แสดงออกมาจาก

ตัวตนของคนหนุ่มสาว เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ชี้ชัดได้อย่างชัดเจน คุณภัทรธิดาและคุณประชาธิปจึงเป็นตัวอย่างของผู้ที่ตัดสินใจต่อความรักของตัวเองที่สังคมต้องให้ความสนใจ

การใช้เป็นกรณีศึกษาในห้องเรียนของครูบาอาจารย์ที่กำลังสอนนักเรียนนักศึกษาวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมปลายที่เข้าสู่วัยรุ่นเต็มตัว และกลุ่มหนุ่มสาวมหาวิทยาลัยที่ผ่านโค้งแรกของการเป็นวัยรุ่นมาแล้ว กำลังเตรียมตัวเป็นพลเมืองชั้นปัญญาของสังคม

การสอน “วิชาชีวิต” ที่ต้องใช้กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมประจำวัน โดยเฉพาะกรณีศึกษาจากคนดังของสังคม ซึ่งสังคมให้ความสนใจมากกว่ากรณีของบุคคลทั่วไป เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องกระทำอย่างทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะยุคสมัยที่ข่าวสารมาทางสมาร์ตโฟน (จนทั้งผู้สอนและผู้เรียนกลายเป็นคนของสังคมก้มหน้า) ครูต้องนำประเด็นพฤติกรรมมนุษย์ที่สังคมสนใจอย่างกว้างขวางเข้าสู่ห้องเรียน เพื่อชี้ผิดชี้ถูก และให้นักเรียนแสดงทรรศนะต่อสิ่งที่เกิดขึ้น รวมทั้งทรรศนะของผู้สอนเองที่จะเป็นประโยชน์ต่อลูกศิษย์ที่อยู่เบื้องหน้า

ผู้เขียนคิดว่าหากไม่ทำเช่นนั้น ก็ย่อมแสดงว่าเราปล่อยให้การศึกษาในห้องเรียนของเยาวชนเป็นไปอย่างเลื่อนลอย ขาดการบูรณาการ (Integrative) กับชีวิต เป็นการศึกษาที่แยกส่วน มองไม่เห็นองค์รวม (Holistic) ของการศึกษาที่สัมพันธ์กับชีวิตและโลก พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญทศทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลารามเรียกการศึกษาแบบนี้ว่าเป็นการศึกษาแบบ “หมาเหาะดวัน” กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่ไม่ทะลุไปถึงขั้น “ปัญญา”

ในมิติทางด้านจิตวิทยาการศึกษาที่ครูทุกคนต้องได้เรียนรู้ นำสรรเสริญครูสภา ผู้ควบคุมดูแลการผลิตครูในประเทศนี้ยิ่งนักที่พยายามปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ให้หลักสูตรผลิตครูทุกสาขาวิชาตั้งแต่ปีการศึกษา 2557

เป็นต้นมา มีวิชาจิตวิทยาสำหรับครูอยู่ด้วย ซึ่งผู้ที่จะประกอบอาชีพครูทุกคนต้องเรียน ทั้งหลักสูตรปริญญาตรี หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู และหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาทุกหลักสูตร ผู้เขียนเองเป็นผู้สอนวิชาทั้งหลักสูตรครูระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู และระดับปริญญาโททางการศึกษา

ทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาทฤษฎีหนึ่งชื่อ “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” ของ **อัลเบิร์ต แบนดورا** (Albert Bandura) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงของโลก มีความเชื่อว่าการเรียนรู้หลายอย่างของมนุษย์เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยที่บุคคลใช้การสังเกตการกระทำของผู้อื่น แล้วเลียนแบบการกระทำนั้นๆ เรียกผู้ที่ถูกเลียนแบบการกระทำหรือเจ้าของพฤติกรรมที่ถูกเลียนแบบว่าตัวแบบ (Model) ศาสตร์ทางจิตวิทยาจึงเรียกการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้อีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบ (Modeling) เรียกผู้เลียนแบบว่าผู้เรียนรู้ (Learner)

ตัวอย่างพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ตามความแนวคิดของทฤษฎีนี้ เช่น การฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษรหรือคำ จะทำไม่ได้เลยหากไม่

ใช้วิธีการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ การเรียนรู้การขับรถยนต์ จะเรียนรู้ได้โดยใช้วิธีนี้ เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ท่าทางที่ถูกต้อง การวางมือ แขน เท้า ลำดับขั้นตอนของการกระทำที่จะทำให้รถยนต์เคลื่อนออกไปได้ โดยผู้สอนจะอธิบายสิ่งต่างๆ ที่สำคัญให้ฟัง

เช่น ท่าทางที่ถูกต้องและมีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว การเลี้ยวรถ การติดเครื่องยนต์ การเข้าเกียร์ การเหยียบเบรก การเหยียบคันเร่ง พร้อมทั้งสาธิตให้ดู เป็นต้น

ขั้น ขั้นตอนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบนั้น แบบดูเราได้อีกว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1.ขั้นให้ความสนใจ (Attention) ในขั้นนี้ผู้เรียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จะสนใจรายละเอียดของพฤติกรรมนั้นว่า มีวิธีการแสดงพฤติกรรมอย่างไร พฤติกรรมที่ซับซ้อนมากก็จะเรียนแบบได้ยาก พฤติกรรมที่ซับซ้อนน้อยก็จะเรียนแบบได้ง่าย

2.ขั้นจำ (Retention) ในขั้นนี้ผู้เรียนแบบจะจำรายละเอียดต่างๆ ของการแสดงพฤติกรรมไว้ในตัว เป็นขั้นการถ่ายโอนข้อมูลจากเจ้าของพฤติกรรมมาสู่ผู้เรียนแบบ

3.ขั้นปฏิบัติ (Reproduction) ในขั้นนี้ผู้เรียนแบบพฤติกรรมจะทำตามพฤติกรรมที่ตนเองสนใจ และได้จำรายละเอียดไว้แล้ว จึงเกิดเป็นพฤติกรรมของผู้เรียนแบบเอง

4.ขั้นการจูงใจ (Motivation) ขั้นนี้ผู้เรียนแบบเมื่อผู้เรียนแบบได้แสดงพฤติกรรมที่ตนเองเรียนแบบออกไปแล้วได้รับความสนใจ หรือได้รับการชื่นชมจากสังคม รวมทั้งได้รับความสนใจในลักษณะที่เป็นข่าวทางสังคม แม้บางครั้งดูเหมือนว่าเป็นข่าวที่สร้าง "ชื่อเสียง" ไม่ใช่ "ชื่อเสียง" แต่ผู้เรียนแบบที่อยากดังจะคิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดี สร้างแรงจูงใจให้เขาแสดงพฤติกรรมนั้นๆ อีก เช่น กรณีของเด็กแว่นและสก็๊ยกที่ขี่รถขี่ขานเมือง หรือกรณีนักเรียนนักเลงที่ติดกันก็จะ "พลิก" สถานการณ์ที่เป็นข่าวทางสังคม กลายเป็นความสนุก ได้ดัง ได้เป็นที่สนใจของสังคม นี่ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เรากำลังแก้ปัญหาเด็กแว่นและนักเรียนนักเลงไม่ได้ได้อย่างหมดจด

ในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นให้ความสนใจ เป็นขั้นที่ผู้เรียนแบบให้ความสนใจกับตัวแบบ ตัวแบบที่มีลักษณะเด่น มีสถานภาพทางสังคมสูง มีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญพิเศษ จะได้รับความสนใจและมีผลต่อการเรียนแบบมากกว่าตัวแบบลักษณะอื่น โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นจะให้ความสนใจต่อตัวแบบที่มีชื่อเสียงในสังคม เช่น ดาราภาพยนตร์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬา นางงาม นางแบบ เป็นต้น เรื่องราวที่ไม่ฟังประสงค์ของคนดังจึงมีพลังให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบได้มากเป็นพิเศษ

ผู้เขียนกล่าวถึงทฤษฎีนี้เพื่อต้องการแสดงความคิดเห็นว่าหากครู-อาจารย์ปล่อยให้กรณีการแก้ปัญหาความผิดหวังจากความรักของดารา นักร้อง ด้วยการฆ่าตัว

ตาย ไม่ว่าจะโดยวิธีไหนๆ ของคนดังทางสังคมคนไหนๆ ลอยนวลไป โดยไม่ได้ชี้แนะว่าเป็นการควรหรือไม่ควรอย่างไร วิธีการแก้ปัญหาแบบนี้อาจจะจะเป็นทางเลือกให้เด็กของเราเลือกเพื่อแก้ปัญหาความรักของเขา (เพิ่มขึ้น

อีก) เนื่องจากอาจจะคาดหวังว่าจะมีคนมาพบเห็นแล้วจะชวนไปส่งโรงพยาบาลได้ทัน เหมือนกรณีคุณแดงโม ภัทรธิดา หรือกลายเป็นคนที่ผู้คนสนใจแห่แหนกันเข้าชมคลิปผลงานหลังจากเสียชีวิต เหมือนกรณีคุณสิงห์ ประชาธิป ตนเองก็จะได้กลายเป็นที่สนใจของสังคมหรือผู้ที่รับรู้ เหมือนที่พฤติกรรมของคุณแดงโม ภัทรธิดา และคุณสิงห์ ประชาธิป วงสควิช แอนิมอล ได้รับความสนใจจากสังคม

ทั้งคุณแดงโม ภัทรธิดา และคุณสิงห์ ประชาธิปนั้นผู้เขียนคิดว่าสังคมไม่ควรห่วงแล้ว คุณแดงโม ภัทรธิดา ไม่หว่านเนื่องจากเธอปลอดภัยแล้ว ส่วนคุณสิงห์ก็ไปสู่อิสระจากวังสสารแล้ว แต่น่าห่วงคือเยาวชนของเราที่ให้ความสนใจทั้งสองเหตุการณ์นี้

“ค วามรักที่แท้จริงไม่ใช่สีแดง ย่อมมีสีดำดังสินิลเหมือนดังลิตศอพระคิระ เมื่อทรงดื่มยาพิษเพื่อรักษาโลกไว้ให้พ้นภัย ความรักแท้จริงต้องสามารถต้านทานพิษแห่งชีวิต” (เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป : 2552) วาสิฏฐี สตรีผู้มีส่วนนำทางและกระตุ้นให้กามนิสสลดพ้นจากบ่วงกรรมอย่างสิ้นเชิงกล่าวไว้เช่นนั้น เธอจึงแสดงออกทางความรักได้ถึงขั้นใช้ความรักเป็นยาต้านทานพิษแห่งชีวิต ไม่ใช่กลับมาเป็น “ยาพิษ” เสียเอง

คุณแดงโม ภัทรธิดา และคุณสิงห์ ประชาธิป พลาดพลั้งใช้ความรักเป็นยาพิษไปแล้ว แทนที่จะใช้ความรักเป็นยาต้านทานพิษ คุณแดงโมโชติคดีเธอรอดชีวิตมาได้แน่นอนเธอยังมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่กับความรักใหม่และบุคคลรอบข้างมากมายที่รักและเป็นห่วงเธอ คุณสิงห์ประชาธิป มีคุณงามความดี ความสามารถทางด้านดนตรี ทั้งการเล่นกีตาร์ และการร้องเพลง ไว้เป็นความงดงามของชีวิตที่ “ประดับไว้ในโลกา” ให้คนที่เขารักและรักเขากล่าวขานได้อีกนานเท่านาน

แต่เยาวชนแฟนคลับที่เป็นลูกหลานของเราต่างหากเล่า ที่น่าเป็นห่วงว่า หากไม่สมหวังในความรักขึ้นมาแล้วจะใช้ความรักเป็นยาพิษแทนยาต้านทานพิษ จนต้องเป็นโรคทางกฎหมายให้เราต้องเสียชื่อเสียงอยู่รำไปอีกก็ร้าย

ผศ.ดร.ประภาศ ปานเจียง
คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ม.หาดใหญ่